

"El repte és fer confluïr ecologia i economia"

Lester Brown presideix el Worldwatch Institute, una ONG que és la principal institució d'obtenció i processament d'informació ambiental del món. Brown és pessimista quant a la capacitat d'afrontar a temps la gestió econòmica dels recursos de la Terra.

Continuen el creixement demogràfic i la sobrepesca, augmenten les emissions de diòxid de carboni (CO₂), s'accentua la desforestació, la pobresa s'aguditza... En el capítol que vostè signa a l'Estat del món 1997 (publicat en català pel Centre UNESCO) no es mostra gaire optimista...

—I no ho sóc. Malgrat tots els esforços, menors del que els governs podien haver-hi dedicat, els ciutadans encara no són del tot conscients dels problemes ambientals i, sobretot, no estan disposats a acceptar reformes ambientals importants. Per això, jo crec que si continuem així, qualsevol dia passarà quelcom que ens espantarà prou perquè decidim fer alguna cosa. Potser un gran bloc de gel de l'Antàrtida es desprendreà a causa de l'augment de la temperatura a la zona i pujarà el nivell del mar de cop i volta.

—Vol dir que és necessària una catàstrofe perquè la població prengui consciència de la gravetat de la situació?

—Sí. Necessitem una petita catàstrofe, que sigui prou gran per espantar-nos, però que no causi danys greus. En aquest sentit, jo intueixo que el primer indicador que ens convencerà que el món es regeix per un sistema econòmic, demogràfic i, per tant, ambiental insostenible serà l'augment del preu dels cereals provocat pel descens en el volum de les collites. De fet, les collites actuals ja fan aixecar dubtes sobre la capacitat de les reserves de gra actuals per a alimentar una població creixent.

—El preu dels cereals és un indicador de sostenibilitat?

—Bé, l'indicador més sensible amb què comptem fins ara per avaluar la seguretat alimentària de la població és la quantitat de gra que hi ha emmagatzemada quan comença la collita, és a dir, les reserves sobrants

de cereals. Si aquest indicador és massa baix, la competència per aconseguir les reserves de gra sobrant esdevé salvatge. Cap país vol quedar-se sense reserves i retenen el gra per assegurar-se que, davant l'escassetat general, ells en tindran prou per garantir que els seus ciutadans no passaran gana. El resultat de tot plegat és que puguen els preus, com va passar a la primavera del

1996 quan es van doblar els preus del blat i del blat de moro.

—Sembla que torna a les teories de Malthus tot afirmant que el problema més greu dels éssers humans és que es reproduïxen a un ritme superior al de la productivitat de les collites.

—Bé, en certa manera sí. És cert que des de Malthus no ens havíem tornat a preocupar per l'augment demogràfic i la disponibilitat d'aliments, però, a banda del fet que cada any s'hi afegeixen 80 milions de persones a la població mundial, hi ha un altre factor que hem de tenir en compte: l'augment de la renda i de la capacitat adquisitiva. A la Xina, per exemple, els ingressos han augmentat en més del 50% en els darrers cinc anys. Això vol dir que els xinesos (1.200 milions de persones) han diversificat la seva dieta tradicional. Ara mengen més porc, pollastre, ous, vedella, beuen més cervesa... en definitiva, consumeixen més gra directament o indirecta. Per tant, el risc no prové únicament del simple creixement de la pobla-

ció, sinó del canvi en les dietes, que puguen en la cadena alimentària.

—Seria, doncs, aconsellable que els països occidentals, amb dietes riques en carn, canviéssim els nostres hàbits alimentaris?

—Per descomptat, això ajudaria a reduir la pressió sobre l'agricultura, però també reduiria molt els problemes de salut, sobretot les malalties cardíques. En

"L'única manera d'estabilitzar el clima és que els països industrialitzats ajudin els països en vies de desenvolupament."

"Les dones joves del Tercer Món han de tenir accés a l'educació, d'això depèn el seu futur."

molts països, com els Estats Units o els del nord d'Europa, es consumeixen més productes carnis que els que són beneficiosos per a la nostra salut. Per tant, també existeixen raons sanitàries per baixar a la cadena alimentària i acostar-se a l'anomenada dieta mediterrània: consumir productes de ramaderia però també productes frescos com fruites i verdures.

—*De totes maneres l'escassetat de recursos no afecta tothom de la mateixa manera. La manca d'aliments i la inseguretut alimentària que vostè planteja afectarà sobretot el Tercer Món. Això, els països rics ho consideren un problema?*

—Si considerem que hem de patir escassetat d'aliments en els propers anys, i jo crec que sí que en patirem, a vostè i a mi no ens afectaria massa llevat del fet que hauríem de pagar un preu més elevat pels aliments: serien més cars. Ens queixaríem, però això no representaria una veritable amenaça per a la nostra vida. Ara bé, segons dades del Banc Mundial, avui hi ha al món 1.300 milions de persones que viuen amb un dòlar —o menys— diari i que, probablement, gasten el 70% dels seus ingressos per comprar menjar. Si pugen els preus, si el preu dels cereals es dobla, la vida d'aquesta gent es veurà en perill i en faran responsable el govern. Llavors hi haurà manifestacions i revoltes, la inestabilitat política s'expressarà en les ciutats del Tercer Món i, segurament, en més d'un lloc acabarà en guerra. I la guerra afectarà els interessos de les empreses multinacionals, els mercats d'accions, etcètera.

En aquest moment, el problema dels pobres serà el teu problema perquè perjudicarà els teus interessos econòmics.

—*Quines mesures aconsella per trencar l'espiral creixement demogràfic-escassetat d'aliments de manera contundent i eficaç?*

—El millor que podem fer és frenar el creixement demogràfic. El repte consisteix a omplir el buit en la planificació familiar. Hi ha 120 milions de dones als països en desenvolupament que volen controlar la seva descendència però que no tenen accés a serveis de planificació familiar. Les agències internacionals d'ajuda i cooperació al desenvolupament haurien d'ajudar aquelles dones que desitgen tenir una família petita i proporcionar-les mitjans per aconseguir-ho. A més, hauríem de canviar el paper de les dones als països en desenvolupament. Necessitem que les dones joves del Tercer Món tinguin accés a l'educació perquè d'això depèn el seu futur. Hi ha dades de diferents països que mostren que la taxa de naixements disminueix quan augmenta el nivell educatiu de les dones.

També necessitem prestar més atenció al canvi climàtic perquè podria ser una gran amenaça per a la seguretut alimentària de les generacions futures. És possible que les decisions que prenen avui els ministeris d'Energia de tot el món sobre la continuïtat de l'explotació dels combustibles fòssils tinguin més impacte sobre la seguretut alimentària que no pas la política dels ministeris d'Agricultura. Finalment, s'ha de potenciar l'eficiència en l'ús de l'aigua. En molts països l'aigua encara és de franc per a les ciutats o per al rec agrícola i, com és de franc, es malbarata. Hem de construir mer-

cats de l'aigua, que aquest recurs es consideri una mercaderia de manera que qui l'utilitzi l'hagi de pagar, llavors es començarà a esmerçar de manera més racional.

—*Tot això forma part de les pràctiques de sostenibilitat que es van discutir a la Cimera de la Terra. Quin impacte ha tingut aquesta conferència en l'activitat política?*

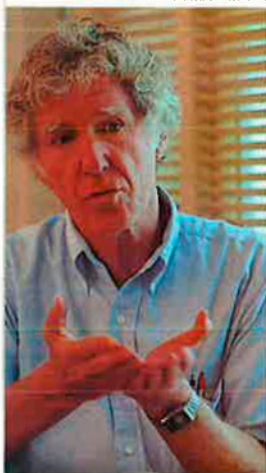
—Ha augmentat la consciència entre els polítics, sobretot entre els més informats, però pel que fa a la base continuem igual. Els problemes ambientals encara s'identifiquen amb la contaminació, i la resposta majoritària de la ciutadania es limita a augmentar el reciclatge. Això fa que ens sentim millor.

—*El març passat es va celebrar a Rio de Janeiro el Fòrum Rio+5 per avaluar els èxits i els fracassos dels acords signats a la Cimera de la Terra del 1992. Allà es va presentar una dada interessant: només l'11% dels alemanys saben respondre la pregunta "què és el desenvolupament sostenible?". Com es pot aconseguir el suport públic per a una causa que es desconeix?*

—Aquest és el repte: fer confluïr l'ecologia i l'economia. "Desenvolupament sostenible" és un concepte ecològic, no econòmic. Els economistes no pensen en termes de capacitat de càrrega, per exemple, no es preocupen del canvi climàtic perquè ja s'encarregarà el mercat de regular-ho tot. El principal repte del Worldwatch Institute és, precisament, fer comprensible i millorar el coneixement de la població mundial sobre l'estat del medi i la seva relació amb les pràctiques econòmiques. Jo escriuré el primer capítol de l'informe *L'estat del món* de 1999, i el tema serà precisament aquest: exposar de quina manera l'economia és incompatible amb els ecosistemes. La pesca excessiva limita la capacitat dels oceans de proveir-nos de peix, la degradació dels aqüífers vol dir que l'economia demana més aigua que la que la natura pot oferir.

"Ha augmentat la consciència entre els polítics, sobretot entre els més informats, però pel que fa a la base continuem igual. Els problemes ambientals encara s'identifiquen amb la contaminació, i la resposta majoritària de la ciutadania es limita a augmentar el reciclatge."

GLORIA MATAMALA

"Jo no crec que la gent entengués bé el problema del forat de la capa d'ozó, però tots ens preocupem per la nostra salut i el forat es relacionava amb el càncer de pell."

Aquesta és una manera d'explicar què és sostenibilitat. —El forat de la capa d'ozó sí que semblava molt clar, fins el punt que ja s'ha prohibit la producció de CFC als països industrialitzats i aviat es prohibirà a la resta del món. Per què altres problemes globals com la pèrdua de biodiversitat o el canvi climàtic no provoquen una acció tan contundent?

—Jo no crec que la gent entengués bé el problema del forat de la capa d'ozó, però tots ens preocupem per la nostra salut i el forat es relacionava amb el càncer de pell. Un segon factor de l'èxit en la reducció dels CFC és que va ser la comunitat científica qui va convèncer els governs que calia fer alguna cosa. A més, el canvi que proposaven —reduir progressivament l'ús de CFC fins que fos elimitat— no requeria una reestructuració completa de l'economia sinó la substitució d'un producte en un sector industrial molt concret. El canvi climàtic, però, és un fenomen molt més ampli i per resoldre'l caldria canviar el model energètic vigent, i això aixeca una oposició més gran.

—Ens trobem davant l'anomenada crisi ambiental global i el desenvolupament sostenible és un concepte globalitzador, però els desequilibris Nord-Sud presenten un gran obstacle per a implantar mesures d'abast mundial, oi?

—Durant la Guerra Freda, i obeint interessos polítics estratègics, l'Est i l'Oest competien per ajudar diversos

països del Tercer Món. Això ha canviat molt. Afrontar alguns dels problemes ambientals només és possible mitjançant la cooperació internacional. El canvi climàtic afecta tothom, els països en desenvolupament i els industrialitzats, però l'única manera d'estabilitzar el clima exigeix que els segons ofereixin el seu suport als primers per canviar els usos i fonts energètiques. Aquesta és la novetat, i serà interessant veure com s'articula aquesta cooperació no guiada, en principi, per interessos polítics o econòmics estratègics.

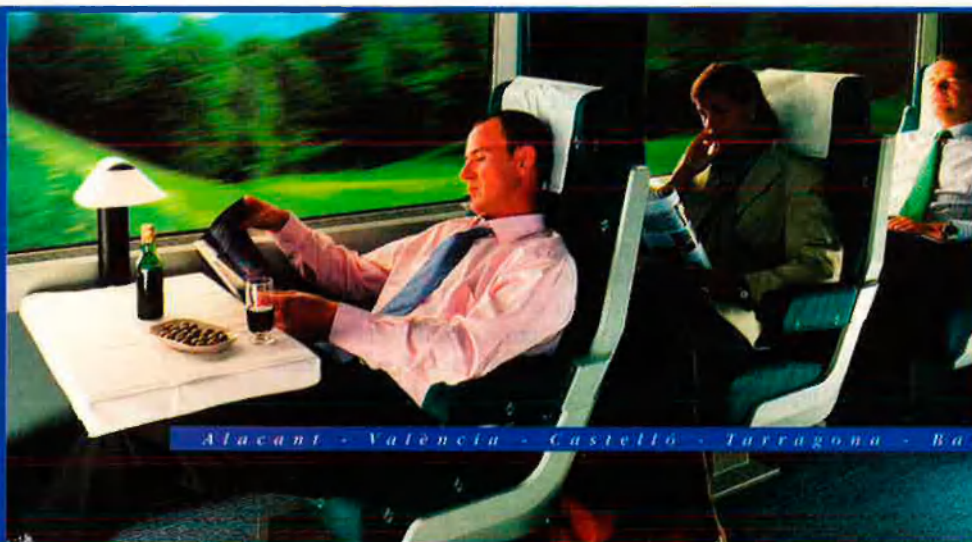
—Sembla que anem en la direcció contrària perquè en els darrers anys els governs del nord i les agències internacionals han retallat les ajudes a la cooperació i al desenvolupament...

—El sistema d'ajuda oficial s'ha debilitat i això ha fet que es reduís la mitjana dels fluxos monetaris que van dels països desenvolupats als que es troben en vies de desenvolupament. Aquest descens, però, ha estat compensat per l'augment del flux de capital privat. L'aspecte més perillós d'aquest canvi és que no es pot garantir que respectin el medi les multinacionals o els bancs privats que inverteixen en el Tercer Món. És per això que a països com la Xina, on es potencia una industrialització molt ràpida, es donen alguns dels problemes de contaminació més greus del món.

Johanna Cáceres

Canvie la seua vida.

ENCARA QUE NOMÉS SIGA
quan viatge

Alacant - València - Castelló - Tarragona - Barcelona

Et presentem *Euromed*, Un concepte de viatge que li permetrà relaxarse, descansar, sentir música, veure una pel·lícula o treballar aprofitant al màxim el seu temps. I sobretot arribar abans, onsevol on vulga arribar. La pròxima volta que viatge, utilitze el nou servei de Renfe *Euromed* Canviarà la seua vida.

Euromed
DEIXE'S Portar

